

Skipulagsstofnun
b.t. Jóns Smára Jónssonar
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 10. desember 2021
UST202111-132/A.Þ.
08.12.00

Efni: Mat á umhverfisáhrifum – matsáætlun – Landeldi ehf. í Ölfusi - framleiðsluaukning

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar er barst 10. nóvember sl. dags. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda matsáætlun.

Umhverfisstofnun bendir á að starfsemin og aukning á umfangi hennar er háð starfsleyfi Umhverfisstofnunar skv. viðauka II í lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir. Stofnunin minnir á að málshraðaviðmið stofnunarinnar fyrir útgáfu starfsleyfa er allt að 240 dagar. Hægt er að sækja um að vinna umhverfismat samhliða starfsleyfisgerð en starfsleyfistillaga verður ekki auglýst fyrir en álit Skipulagsstofnunar liggur fyrir þar sem mengunarákvæði starfsleyfis byggja á mati á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdarlýsing

Landeldi ehf. (hér eftir nefnt rekstraraðili) áformar að stækka og auka framleiðslu í fiskeldisstöð sinni að Laxabraut 21, 23 og 25 vestan við Þorlákshöfn í Ölfusi.

Núgildandi starfsleyfi heimilar eldi á allt að 3.450 tonna hámarkslífmassa á hverjum tíma. Rekstraraðili ráðgerir að auka framleiðslu þannig að hámarkslífmassi í stöðinni á hverjum tíma verði allt að 12.500 tonn. Framleiðsluaukningunni fylgir að reisa þarf eldisker, stækka þjónustuhús og aðstöðu til slátrunar.

Í umhverfismati frá 2020 fyrir 3.450 tonna hámarkslífmassa voru metin áhrif af vatnstöku á 5.000 l/s af jarðsjó og 500 l/s af ferskvatni. Framleiðsluaukningin sem hér er fjallað um gerir ráð fyrir aukinni vatnstöku eða samtals 20.000 l/s af fullsöltum jarðsjó og 700 l/s af ferskvatni.

Mat á umhverfisáhrifum

Í matsáætlun kemur fram að í mati á umhverfisáhrifum eldisstöðvarinnar verði m.a. könnuð og metin áhrif á eftirfarandi umhverfisþætti: lífríki í sjó, ám og vötnum, grunnvatn, lífríki fjöru og sjávar, ásýnd, samfélag og samlegðaráhrif vatnstöku og næringarefnalosunar.

Helstu áhrifaþættir framkvæmdar eru skv. matsáætluninni eftirfarandi: eldisfiskur, slyasleppingar og sjúkdómar, vatnstaka, frárennsli, mannvirki, starfsemi á framkvæmda- og rekstrartíma og önnur fiskeldisstarfsemi.

Þeir umhverfisþættir sem rekstraraðili telur að eldisstöðin muni ekki hafa umtalsverð áhrif á eru eftirfarandi: jarðmyndanir, fuglar, gróðurfar, loftgæði og hljóðvist, fornleifar og náttúruverndarsvæði.

Fráveita

Umhverfisstofnun bendir á að starfsemin mun losa í viðtaka sem hefur vatnshlotanúmerið 103-1341-C sem nefnist Stokkseyri að Þorlákshöfn. Stofnunin telur mikilvægt að gerð verði ítarlega grein fyrir því hvernig fráveitunni verði háttað í umhverfismatsskýrslu. Stofnunin bendir á að skv. 2. mgr. 9. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ skal öllu skólpi sem veitt er til sjávar veitt minnst 5 metra niður fyrir meðalstórstraumsfjöruborð eða 20 metra út frá meðalstórstraumsfjörumörkum.

Skv. reglugerð nr. 535/2011 skulu vatnshlot vera í að minnsta lagi góðu vistfræðilegu og efnafræðilegu ástandi og ástand þeirra má ekki rýrna. Ef ástand vatnshlota samræmist ekki umhverfismarkmiðum skal grípa til aðgerða til þess að ná betra ástandi skv. stjórn vatnamála.

Í matsáætlun kemur fram að í umhverfismatsskýrslu verði fjallað um heildarnæringarefnalosun stöðvanna sem eru í rekstri á svæðinu og samlegðaráhrif losunar frá þeim á viðtakann. Umhverfisstofnun telur það jákvætt og hvetur rekstraraðila og aðrar fiskeldisstöðvar á svæðinu til að koma upp sameiginlegri vöktun á viðtaka.

Úrgangur

Rekstraraðili áætlað að fjalla um magn og meðferð dauðfisks og slógs í umhverfismatsskýrslu auk þess að gerð verður grein fyrir möguleikum á nýtingu eða förgun frásíuðu seyrunnar. Umhverfisstofnun telur afar jákvætt að rekstraraðili hugi að endurnýtingu á fastefni sem fellur til og bendir á leiðbeiningar sem stofnunin hefur sett saman um fráveitu- og fastefnismeðhöndlun fiskeldisstöðva á landi.¹ Stofnunin bendir auk þess á að í júní sl. kom út ný stefna stjórnvalda, sem nefnist *Í átt að hringrásarhagkerfi*, þar sem stefnt er að því að banna alfarið urðun lífbrjótanlegs úrgangs fyrir lok árs 2024.

Fram kemur í matsáætlun að lagðir verði fram útreikningar á næringarefnalosun stöðvarinnar. Umhverfisstofnun minnir á að þeir útreikningar skulu taka mið af heildarframleiðslu á ári og bendir rekstraraðila á að kanna hvort hann sé með réttar formúlur fyrir losunarútreikninga en annars hafa samband við stofnunina.

Grunnvatn

Umhverfisstofnun bendir á að nú er unnið að innleiðingu laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála. Markmið laganna er að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögnum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar.

Rekstraraðili áformar að dæla upp 20.000 l/s af jarðsjó sem er undir grunnvatnslinsu sem hefur vatnshlotanúmerið 104-290-G og nefnist Selvogsstraumur 3. Grunnvatnshlot þurfa að ná umhverfismarkmiðum sínum um góða magnstöðu skv. reglugerð nr. 535/2011 um flokkun vatnshlota, eiginleika þeirra, álagsgreiningu og vöktun. Umhverfisstofnun bendir á að hugsanlegt er að sjótaka af slíkri stærðargráðu geti haft

neikvæð áhrif á magnstöðu en magnstaða er mælikvarði á það hversu mikil bein eða óbein áhrif vatnstaka hefur á grunnvatnshlot.

Umhverfisstofnun bendir á að nokkur landeldi eru starfrækt eða fyrirhuguð í námunda við landeldið sem hér er til umfjöllunar. Ljóst er að samanlögð vatnstaka þessara fyrirtækja er talsverð. Umhverfisstofnun vill vekja athygli á skýrslu sem unnin var fyrir stofnunina af Veðurstofu Íslands um grunnvatnshlot sem kunna að vera undir marktæku álagi vegna vatnstöku og/eða endurnýjunar af mannavöldum. Þar kemur m.a. fram að fyrrséð er að grunnvatnshlotið Selvogsstraumur 3 gæti orðið undir álagi.

Um vöktun vatns vegna atvinnurekstrar sem getur haft í för með sér mengun fer samkvæmt ákvæðum í starfsleyfi. Stofnunin minnir á að sjótaka er leyfisskyld og þarf að sækja um nýtingarleyfi til Orkustofnunar skv. 6. gr. laga nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu auðlinda í jörðu. Tryggja þarf að ástand grunnvatnshlots versni ekki en mat á því hvort sjótaka hafi neikvæð áhrif á grunnvatnsstöðu er tekin við leyfisveitingu Orkustofnunar.

Vegna samlegðaráhrifa fiskeldisfyrirtækja á svæðinu telur Umhverfisstofnun æskilegt að fyrirtækin sameinist um vöktun á grunnvatni.

Sérstök vernd

Í matsáætluninni kemur fram að á lóðinni er hraun sem nýtur sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Umhverfisstofnun bendir á að hér er um að ræða eldhraun sem rann úr Brennisteinsfjöllum fyrir meira en 4.000 árum.

Umhverfisstofnun telur að þrátt fyrir að gerð hafi verið grein fyrir óafturkræfum áhrifum jarðrasks á hraunið í umhverfismati fyrsta fasa framkvæmdarinnar þá sé hér um að ræða töluverða stækkun þar sem ráðgert er að nýta nú óraskað landsvæði. Því telur stofnunin mikilvægt að í umhverfismati verði fjallað um áhrif á jarðmyndanir og mótvægisáðgerðir.

Virðingarfyllt,

Agnes Þorkelsdóttir
sérfræðingur

Steinar Rafn Beck Baldursson
sérfræðingur